TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Dnro 10197/93/22

6.2.2023

Eduskunta
Perustuslakivaliokunta

Apulaistietosuojavaltuutetun lausunto

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimiston kirjallista asiantuntijalausuntoa asiassa HE 299/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Kiitos mahdollisuudesta lausua asiassa.

Palveluntuottajien rekisterin julkinen tietopalvelu

Hallituksen esityksen mukaan luotaisiin Soteri-rekisteri. Se olisi niin sanottu masterrekisteri, johon kerättäisiin keskitetysti perustiedot kaikista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajista. Tietoja voitaisiin luovuttaa teknisten rajapintojen kautta tietoja tarvitseville muille viranomaisille, eikä samoja tietoja tarvitsisi pyytää uudelleen palveluntuottajilta.

Soteri-rekisteristä toteutettaisiin myös julkinen tietopalvelu. Tämän tavoitteena on ehdotuksen mukaan parantaa sekä asiakkaiden ja potilaiden että muiden tahojen mahdollisuuksia saada tietoja sosiaali- ja terveyspalveluista. Ehdotuksen mukaan julkisessa tietopalvelussa olisi sosiaali- ja terveyspalveluita ja palveluntuottajia koskevat tiedot ensisijaisesti asiakkaan, potilaan ja julkisen palvelunjärjestäjän tiedon saantia varten. Toisaalta hallituksen esityksen mukaan myös esimerkiksi Kansaneläkelaitos ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos saisivat julkisen tietoverkon kautta lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot.

Apulaistietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan on perusteltua, että palveluntuottaja voi kieltää itseään koskevan osoite- ja muun yhteystiedon julkaisemisen tietopalvelussa perustellusta syystä, kuten silloin, kun yksityisen elinkeinonharjoittajan kaupparekisteriin merkitty osoite on hänen kotiosoitteensa tai, kun kysymyksessä on lähisuhteessa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneita varten tarkoitettu turvakoti tai paperittomille henkilöille terveydenhuollon palveluja tarjoava klinikka.

Apulaistietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota julkisen tietopalvelun kautta saatavien henkilötietojen tarpeellisuuteen. Ehdotetun valvontalain 12 §:n 1 momentin mukaan palveluntuottajien rekisteriin tallennetaan muun muassa palveluntuottajan ilmoittamat toiminnan rekisteröinnin, valvonnan ja tilastoinnin kannalta tarpeelliset tiedot. Kohtaa koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan *”(m)omentin 1 kohdan mukaan rekisteriin tallennetaan ne tiedot, jotka palveluntuottajan tulee rekisteröintiä varten ilmoittaa 16 §:n mukaisesti, nämä tiedot ovat myös tarpeellisia valvonnan ja tilastoinnin kannalta*”. Osa 12 § 1 momentin mukaan Soteri-rekisteriin talletettavista, 16 §:ssä edellytetyistä tiedoista on henkilötietoja. Näitä on paitsi yksityisen ammatinharjoittajan tai vastuuhenkilön nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus, myös esimerkiksi 16 § 2 momentin 6 kohdassa määritellyt vastuuhenkilön koulutus ja työkokemus. Näin ollen Soteri-rekisteriin tallennettaisiin myös näitä henkilötietoja.

Ehdotetun valvontalain 14 §:ssä säädettäisiin julkisen tietopalvelun kautta julkaistavista tiedoista. Sen mukaan julkisessa tietopalvelussa voidaan julkaista yleisen tietoverkon kautta tietoja muun muassa palveluntuottajista, palveluyksiköistä, vastuuhenkilöistä sekä tiedot valvontalain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista. Jos nämä tiedot voivat sisältää yksityistä ammatinharjoittajaa koskevia henkilökohtaista tilannetta koskevia tietoja, on varmistettava, ettei henkilötietoja luovuteta tietopalvelun tarkoituksen kannalta tarpeettomassa laajuudessa.

14 §:n mukaan julkisen tietopalvelun kautta ei annettaisi henkilötunnuksia. Lisäksi palveluntuottaja voisi kieltää itseään koskevan osoite- ja muun yhteystiedon julkaisemisen. Kuten edellä on todettu, Soteri-rekisteri sisältäisi ehdotuksen mukaan myös muita henkilötietoja. Apulaistietosuojavaltuutettu toteaa, että julkisen tietopalvelun kautta annettavat henkilötiedot on syytä rajata vain niihin tietoihin, jotka ovat tarpeen tietopalvelulle säädettävien tavoitteiden toteuttamiseksi. Apulaistietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan on syytä arvioida, onko esimerkiksi vastuuhenkilön työkokemusta koskevat tiedot tästä näkökulmasta tarpeellisia. On varmistettava, ettei henkilötietoja luovuteta tietopalvelun tarkoituksen kannalta tarpeettomassa laajuudessa.

Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Ehdotetun valvontalain 16 § 2 momentin 12 kohdan mukaan palveluntuottajan on annettava palveluyksikön rekisteröintiä varten tieto yleisen tietosuoja-asetuksen 37-39 artiklassa tarkoitetusta tietosuojavastaavasta. Saman pykälän 3 momentin mukaan 2 momentin 9-12 kohdassa säädetyt tiedot ja selvitykset palveluntuottaja antaa valvontaviranomaiselle vahvistamalla laatineensa tai hankkineensa kyseiset asiakirjat. Tältä osin jää epäselväksi, onko rekisteröintiä varten tarkoitus antaa tietosuojavastaavan nimitietoja. Tätä on tarpeen selkeyttää, jotta on yksiselitteistä, koskeeko säännös henkilötietojen käsittelyä. Apulaistietosuojavaltuutettu toteaa, että tietosuojavastaavan henkilöllisyys voi vaihtua ajoittain useinkin. Lähtökohtaisesti säännöksen tavoitteen kannalta riittävältä vaikuttaisi tieto siitä, että tietosuojavastaava on nimetty.

Edellä mainittua 16 § 2 momentin 12 kohtaa koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että palveluntuottajan tulisi ilmoittaa, että yleisen tietosuoja-asetuksen 12-14 artiklojen mukainen rekisteröityjen henkilötietojen käsittelyä koskeva informaatio on tehty. Tämä ei kuitenkaan vastaa säädöstekstiä, eikä tämän tiedon ilmoittamista siten tulisi edellyttää.

Ehdotetun valvontalain 16 § 2 momentin 13 kohdan mukaan palveluntuottajan on annettava tieto myös rekisterinpitäjän henkilötietojen käsittelyn yhteyshenkilö tai yhteystaho. Sekä tällaisen yhteyspisteen että tietosuojavastaavan ilmoittaminen vaikuttaa käytännössä tarpeettomalta, koska tietosuojavastaava toimii TSA:ssa säädetyn nojalla rekisteröityjen sekä tietosuojan valvontaviranomaisen yhteyspisteenä.

Teknistä rajapintaa ja katseluyhteyttä koskeva sääntely

Tietojen hyödyntäminen ja jakaminen toteutettaisiin teknisiä rajapintoja käyttäen siten, että jokaisen Soterista tietoja hakevan viranomaisen tiedonsaantioikeus omien lakisääteisten tehtäviensä hoitamista varten tulee huomioiduksi. Tarkoitus olisi, että määriteltäisiin virastokohtaisesti ne tiedot, joihin kyseisellä virastolla on oikeus tiedonsaantioikeutta koskevien säännösten nojalla, ja se kuinka luovutus tapahtuu teknisen

rajapinnan kautta. On varmistettava, ettei henkilötietoja luovuteta käyttötarkoituksen kannalta tarpeettomassa laajuudessa.

Tietojärjestelmien lainmukaisuuden valvonta

Ehdotuksen mukaan tietojärjestelmien valvonta kuuluisi laissa määriteltyjen valvontaviranomaisten tehtäviin. Niiltä osin, kuin arvioitavana on yleisessä tietosuoja-asetuksessa säännellyn henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden valvonta, on tietosuojavaltuutetun toimisto ainoa toimivaltainen viranomainen Suomessa. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, yleisen tietosuoja-asetuksen noudattamisen valvonta kuuluu tietosuojalain (1050/2018) 3 luvun mukaan tietosuojavaltuutetulle, eikä tietosuojaa koskevaa valvontaa olisi ehdotetulla lailla tarkoitus muuttaa.